

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 57 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt .

Help, het voedsel wordt duurder

---

1 **D**

2 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juiste verklaring:

Mensen in de stad doen minder aan zelfvoorziening, op het platteland is de mate van zelfvoorziening hoger en daarom hebben mensen op het platteland minder last van de hoge voedselprijzen.

3 **A**

4 **A**

5 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juiste verklaring:

Nu kunnen de investeringen sneller worden terugverdiend (door een hogere brutowinstmarge).

Opmerking

Als uitsluitend wordt vermeld dat door stijgende wereldprijzen de brutowinstmarges kunnen stijgen, geen scorepunt toekennen.

6 **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist argument:

- Investerings in de landbouw kunnen op termijn leiden tot hogere productie (groter aanbod) en daarmee tot lagere prijzen.
- Investerings in de landbouw kunnen op termijn leiden tot hogere arbeidsproductiviteit en daarmee tot lagere prijzen.

Kinderen: leveren ze iets op?

7 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

Naarmate het inkomen stijgt, daalt het percentage vergoeding.

8 D

9 maximumscore 2

•	Overheidsbijdrage:			1
	Niels: 130 uur × € 6,10 × 61,9% =	€ 490,87		
	Karin: 130 uur × € 6,10 × 63,1% =	€ <u>500,38</u> +		
	Overheidsbijdrage totaal		€ 991,25.	
•	Werkgeversbijdrage:			1
	260 uur × € 6,10 × 1/3 =		€ <u>528,67</u> +	
			€ 1.519,92	

Opmerking

Het eerste scorepunt alleen toekennen als de bedragen voor Niels en Karin beide correct berekend zijn. De percentages bij Niels en Karin mogen verwisseld worden. Let op doorwerkfouten.

Wanneer juist gerekend is met 33,3% (in plaats van 1/3) dit ook goed rekenen.

10 C

11 E

12 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

Doordat er gratis kinderopvang is, zullen meer ouders willen gaan werken en komen er meer werknemers beschikbaar op de arbeidsmarkt. Hierdoor zal de krapte op de arbeidsmarkt verminderen/verdwijnen.

13 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

Laagopgeleiden hebben (gemiddeld) een lager inkomen dan hoogopgeleiden. Hierdoor vormen de kosten van de kinderopvang voor hen een groter deel van hun inkomen dan voor hoogopgeleiden.

Lekker eerlijk!

---

14 maximumscore 1

De cacaoboeren.

Voorbeeld van een juist argument:

De prijs kan niet lager worden dan de vastgestelde minimumprijs (voor hen is het een garantieprijs).

15 B**16 maximumscore 1**

Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:

- De hogere prijs die aan de cacaoboeren betaald wordt.
- Deze cacao wordt niet in bulkhoeveelheden geproduceerd.
- Deze cacao wordt afzonderlijk vervoerd en brengt daardoor hoge kosten met zich mee.

17 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$(\text{€ } 0,95 - \text{€ } 0,80) / \text{€ } 0,80 \times 100\% = 18,75\%$$

Opmerking

Een andere juiste wijze van afronden niet fout rekenen.

18 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist motief:

- de naamsbekendheid van het merk
- de prijs/kwaliteitsverhouding van Verkade chocola

19 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste uitleg:

- Als concurrenten blijven kiezen voor de goedkopere cacao en klanten voor de laagste prijs kiezen, zal Verkade minder verkopen 1
- en zal het marktaandeel van Verkade dalen 1

Opmerking

Als het begrip marktaandeel niet wordt gebruikt: maximaal 1 scorepunt toekennen.

20 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist argument:

De afzet moet procentueel minder dalen dan dat de prijs procentueel stijgt.

Opmerking

Als het woord 'procentueel' of 'in verhouding' niet is genoemd, geen scorepunt toekennen.

Eens komt de tijd

21 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste uitleg:

De groep die de premies moet betalen wordt steeds kleiner in verhouding tot de groep die de uitkering krijgt.

Opmerking

Wanneer uitsluitend wordt geantwoord dat er (steeds) meer ouderen komen, geen scorepunt toekennen.

22 D

23 B

24 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

- De dagelijkse uitgaven per maand: $52 \times \text{€ } 60 / 12 = \text{€ } 260$ 1
- in procenten: $(\text{€ } 260 / \text{€ } 647,16) \times 100\% = 40,18\%$
afgerond: 40% 1

Opmerking

Let op doorwerkfouten.

25 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste uitleg:

- Huur: voldoet wel aan de eis, want hun huur (€ 580) is lager dan € 630.
- Inkomen: voldoet wel aan de eis, want hun gezamenlijk inkomen is $12 \times \text{€ } 1.925$ (€ 23.100) en dat is lager dan € 24.625.
- Vermogen: voldoet niet aan de eis, want hun vermogen is (minstens) € 60.000 (€ 120.000 – € 60.000) en dat is te hoog. Hun vermogen mag niet meer zijn dan $2 \times \text{€ } 20.315 = \text{€ } 40.630$

Conclusie: ze hebben geen recht op huurtoeslag

indien drie keer de uitleg voor huur, inkomen en vermogen juist 2

indien twee keer de uitleg voor huur, inkomen en vermogen juist 1

indien een of nul keer de uitleg voor huur, inkomen en vermogen juist 0

indien alleen conclusie juist 0

26 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

De werkenden moeten meer premie gaan betalen en houden zo netto minder over.

Dirk wil een nieuwe auto

---

27 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

$$a = € 2.200$$

$$b = € 975$$

$$a - b = € 1.225$$

- a en b juist
- Kredietruimte a – b juist

1

1

Opmerking

Let op doorwerkfouten.

28 maximumscore 1

€ 31.000

Opmerking

Let op doorwerkfouten van de vorige vraag of op de gegeven aanwijzing.

Wanneer als antwoord op de vorige vraag € 1.800 is gebruikt, dan uitsluitend € 64.000 goed rekenen.

29 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

De duur van de terugbetaling van de lening moet niet langer zijn dan de levensduur van de auto. (Anders moet hij nog betalen voor een auto die hij niet meer heeft.)

30 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

- Terugbetalingen: $36 \times € 913 = € 32.868$

- Kredietkosten: $€ 32.868 - € 28.000 = € 4.868$

1

1

31 D**32 B****33 maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist argument:

Het garantiebewijs kan alleen gebruikt worden als een klant een nieuwe auto van hetzelfde merk aanschaft.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De commissie Bakker

---

34 C

35 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist argument:

Als werkgevers makkelijker mensen kunnen ontslaan, zullen ze ook sneller een werkzoekende aannemen. (Hierdoor wordt de werkloosheidsduur korter.)

36 D

37 maximumscore 1

de arbeidsproductiviteit

38 maximumscore 2

Probleem 1 hoort bij pijl d

Probleem 2 hoort bij pijl b

Probleem 3 hoort bij pijl c

Probleem 4 hoort bij pijl a

indien vier antwoorden juist

2

indien drie of twee antwoorden juist

1

indien een of geen antwoord juist

0

39 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

structurele werkloosheid.

(Het is een probleem aan de aanbodkant van de economie.) Door nieuwe ontwikkelingen stellen bedrijven eisen aan werknemers waaraan de werklozen (nog) niet kunnen voldoen.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als zowel structurele werkloosheid als een juiste verklaring zijn gegeven. Wanneer wordt geantwoord dat de werkloosheid niet conjunctureel is geen scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

40 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste maatregelen en verklaringen:

pijl a:

- Financiële maatregel: overheid betaalt een deel van de opleidingskosten van een werkloze. Verklaring: zo kan een werkloze eerder deelnemen aan het arbeidsproces.
- Niet-financiële maatregel: verbeteren van de samenwerking tussen bedrijven en opleidingen. Verklaring: leerlingen krijgen die opleiding waar bedrijven behoefte aan hebben.

pijl b:

- Financiële maatregel: vergoeding voor kinderopvang. Verklaring: moeders en vaders zullen eerder deelnemen aan het arbeidsproces als de kosten van de kinderopvang lager worden.
- Niet-financiële maatregel: werknemers de gelegenheid geven zelf hun werktijden aan te passen aan de schooltijden van de kinderen. Verklaring: hierdoor kunnen werknemers meer uren gaan werken.

pijl c:

- Financiële maatregel: ouderen een bonus geven (belastingverlaging) als ze langer doorwerken. Verklaring: door een financiële prikkel zullen ouderen (gemiddeld) langer doorwerken.
- Niet-financiële maatregel: AOW-gerechtigde leeftijd verhogen. Verklaring: mensen moeten langer doorwerken.

pijl d:

- Financiële maatregel: werkgevers een loonkostensubsidie geven als ze een werkloze in dienst nemen. Verklaring: arbeid wordt goedkoper waardoor meer mensen in dienst worden genomen.
- Niet-financiële maatregel: de duur van de werkloosheidsuitkering verkorten. Verklaring: werklozen worden geprikkeld werk te zoeken en ook genoeg te nemen met andersoortig werk.

per juiste verklaring

1

Privé bellen op het werk stijgt

---

41 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening:

$500 \text{ opdrachten} / 4 = 125 \text{ opdrachten per week}$

$125 \text{ opdrachten} / 10 = 12,5 \text{ opdrachten per werknemer per week}$

42 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste verklaring:

De (loon)kosten kunnen over weinig producten worden verdeeld. Hierdoor is de kostprijs per eenheid product hoog.

43 A

44 B

45 A

46 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening:

$900 \text{ opdrachten} / 10 \text{ werknemers} = 90 \text{ opdrachten per werknemer}$

- $540 / 90 = 6 \text{ werknemers nodig}$

1

- Dus hij moet $10 - 6 = 4 \text{ werknemers ontslaan}$

1

47 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- Voordeel Edwin

1

Hij hoeft alleen meer te betalen wanneer er ook meer werk afgeleverd wordt.

- Nadeel Edwin

1

- De werknemers zullen snel en daardoor mogelijk slordig werk afleveren.

- Het bijhouden van de prestaties van de werknemers levert veel administratieve rompslomp op.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 4 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

---

bron 1   www.fao.org, bijlage, pag. 2, 2012

bron 12   CBS, bijlage, pag. 7, 2012

bron 13   ROA, bijlage, pag. 7, 2012